

ПОГЛЯД ЗА ОБРІЙ АГРАРНОЇ МИНУВШИНИ УКРАЇНИ**Панченко П.П., Мельник Ю.Ф., Вергунов В.А. Аграрна історія України. — Київ: Вид. центр «Просвіта», 2007. — 532 с.**

Суспільство, аграрне матеріальне виробництво, як і матеріальне виробництво взагалі, залишають свій слід в історії етносу, народу, держави. У цьому контексті особливо значний інтерес становить науково-педагогічне видання — підручник «Аграрна історія України», що вийшов друком у видавничому центрі «Просвіта» (м. Київ). На нашу думку, найхарактернішою особливістю зазначеної праці є те, що це неординарне видання охоплює історичний простір України з глибокої давнини до початку ХХІ століття, тобто фактично аж до наших днів. Висвітлення в історико-педагогічному спектрі такого значного періоду в історії аграрних процесів на теренах України фактично здійснено вперше, що надає характеризованій праці особливої ваги.

Справедливо зазначити, що на українських землях в аграрних відносинах і в минулому відбувалися великі, насправді масштабні і водночас досить характерні зміни. Услід за європейськими державами в Україні здійснювалися аграрні реформи, що передбачали значне вдосконалення сільського господарства, його практичної організації, соціально-економічних процесів на селі. Цивілізаційний досвід, що набував якісно нового поступу в сусідніх європейських державах, неминуче надавав досить значних імпульсів змінам на селі і в

тій частині України, що перебувала на той час під патронатом Австро-Угорщини. Усе це набувало поступально-незворотного характеру цивілізаційних і водночас неминучих змін в українському селі.

Поступ у сфері аграрних відносин здійснював сприятливий вплив на селянство в нових умовах. Надто важливим чинником, який спонукав до розвитку сільського господарства, було те, що Україна перебувала в

складі централізованої Російської держави, яка не відзначалася новаторськими змінами в аграрному секторі. Одночасно важливим катализатором змін в українському селі було посилення урбанізації, що мала тут свої характерні ознаки та особливості у відтворювальних процесах. Уся сукупність соціально-виробничих змін на селі постійно фокусує увагу на його багатоаспектному житті.

Міністерство аграрної політики рекомендувало зазначений підручник для вивчення аграрної історії в усіх навчальних закладах, передусім аграрного профілю. Проте справедливо відзначити, що він буде корисним і для всіх, хто цікавиться історією України взагалі. Рецензована праця складається з 17 розділів, у яких близько 90 параграфів.

Уперше в історії теорії і практики підручникомознавства аграрного напрямку істотно збагачено і доповнено досліджувану проблему ґрунтовно опрацьованою методичною літературою. У посібнику передбачено не тільки запитання щодо прочитаного тексту та рівня його засвоєння, але й подано

перелік тем для диспутів, наукових повідомлень і доповідей, використано додаткові джерела, соціологічний механізм збагачення змісту в процесі обміну думками з проблем аграрної історії як у навчальних аудиторіях, так і поза ними. Зазначені характеристики підручника з аграрної історії України є надзвичайно важливим стимулом для тих, хто цікавиться аграрною історією не тільки віддаленого минулого нашої країни, але й досліджує її специфіку у XXI столітті. Адже саме історія як наука, навчальний предмет є дієвим механізмом нашого багатоманітного буття, розчиняє двері для прийдешнього. Справедливо сказано, що історія минулих періодів — це прочитані, але не повною мірою засвоєні сторінки, а чисті сторінки майбутнього можна заповнити новим, кращим змістом тільки добре вивчивши минувшину.

С. ПАДАЛКА,
доктор історичних наук,
провід. наук. співроб.
Інституту історії України НАН України

БІЛЯ ВИТОКІВ ВИЩОЇ ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Кобченко К. «Жіночий університет Святої Ольги». Історія Київських вищих жіночих курсів. — Київ, 2007. — 270 с.

Історія Київських вищих жіночих курсів — уже сама по собі цікава і цілком самодостатня тема наукового дослідження. Водночас вона є невід'ємним складником досліджень становлення та розвитку системи вищої освіти в Україні, необхідна для проведення гендерних студій для відтворення особливостей перших жіночих рухів.

Неабияке значення має опрацювання цієї проблеми для наукової біографістики,

оскільки сприятиме повнішому висвітленню професійної діяльності, а також поглядів та переконань київських професорів, що дозволить об'єктивніше охарактеризувати їхні постаті. Результати такого дослідження стануть помітним внеском у реконструкцію біографій видатних жінок — колишніх київських курсисток, а також допоможуть повернути до наукового простору незаслужено забуті імена.